

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

מח.

עין משפט גזר מצוה

ל' א מ"י פט"ו מלכות
מלכות אסורות הלה
ד'
ל' ב מ"י פ"ה מהל'
אסורי מצות הליט'
ל"ג ג שם הלה י'
מ' ד מ"י פ"ה מהל' י"ט
הלה ג:

(א) [מנחת ה. מולין 5:
תמורה כט. א.] (ב) [מנחת
כא. א.] (ג) [ין קהל שבט
מכיו ואולי כ"ל כל מלאכה
לא יעשה בהם דמכיו גבי
מה הפסח שמוט בי טו.].
(ד) [ז"ל והתנן. ט.] (ה) [קרת
יח טו. א.] (ו) [לעיל מו. א.]
(ז) [לעיל כה. א.] (ח) [לעיל כו. א.]

הגהות הב"ח

(א) הש"י ד"ה לל' חז"ל
וכי דהרי סופי:

מוסף רש"י

במושקה ישראל. מקרא
הוא כספי יחזקאל שם
אחד מן האלן מן
המלכים ממשיקה ישראל
ולענין קצנתו ופסיקתו
מכיו (חז"ל ו. 3.) מן
המותר לישראל. מן
המותר לאכילת תבואת הלה
קצין (תמורה כב.) מן
המותר למשקה ישראל
יעלו נכסים (מנחות ז.)
כל קצנתו יעלו יעלו משקה
הכאף לשלל כל עסק
הפסחה קציה על שם
המשקה. לומר האכילה
עם הפסח הלה מן
המותר לשלל (יחזקאל
חז טו.) ואין חילוק
מלאכות לר"ש. אולי
עשה שם ושלל מלאכות
כבעל שם, או עשה
מלאכה שם שם
לאוין אינו מייב אלל
אחת. למ"ד הבערה הלך
יאלת. כפי"ה ליה אין
חילוק מלאכות צ"ט,
דכ"ט לא יאלת הבערה,
ומ"ד נמי הבערה ללא
יאלת ונפקא ליה חילוק
מלאכות מועשה אחת
משה, אי מילי צאיטו
לית בן חייב מועשה כגון
מלאכות דשבת דהוה כרת
ועגנתו טעמא, דכשהיא
פרישה דועשה מלאכה משה
קמייה מועשה אחת משה
דחייב מלקות הוא ואין
זדוהן כרת אין זו חילוק
מלאכות (מכות כא.).

ריבנו הגנאל

מן המאמרים מפורסמים
מאות שנשתתרו בבור,
כלומר אפילו ערלה שהיא
חמורה מן הכל. אם עלתה
ונשתתרו מאתים מותרין
הן. מכאן לערלה שבטלה
במאמרים. ממשקה ישראל
מן היין המותר לישראל,
מכאן אמרו אין מביאין
נסכים מן הטבל, יכול לא
יביא מן המוקצה, אמרת
לאו, אלא יביא מן
המוקצה, ומה ראת
החזירי, גמרין מטבל מה
טבל מיוחד שאיסור גופו
גורם לו שלא להקריב כי
לא ניתקין כל שמיסור
גופו גורם לו. יצא מוקצה
שגופו מותר וכשר הוא
ואיסור הכנה בא להחזיקו,
ואי ס"ד מוקצה אסור מן
התורה איך מתירין,
ואיפריא. ומשני אפיק
הבערה ועיל עצי אשרה,
ואזהרתי ולא ידבק בידך
מאומה מן החרם כו', ונודת גם זו וכו'. ואוקימנא אלא עייל עצי הקדש כו'. אמר רמי בר חמא
מחלוקת ר' אליעזר ו' יהושע דתנאי' בהואיל, ופליגי ברובה רוב חסדא, ר' אליעזר סבר הוואיל ואי בעי האי מפריש ואי
בעי האי מפריש. כל חזיה וזיהא ליה ושרי ליה למפריה. לפיכך לא תקרא לה שם עד שתאפה. ר' יהושע סבר לא
אמרין הוואיל, וכיון דאיכא חזיה דלא חזיה ליה אסור. ודחי רב פפא דלמא לא היא, עד כאן לא קא שרי ר' אליעזר למפריה
אלא הוואיל ובעידנא דקא אפי לה כל חזיה וזיהא חזיה ליה, אבל האופה מיום טוב לחול דבעידנא דקא אפי לא חזיה ליה
לבו בייב, דהא אית ליה אחרים אימא לך אסור ר' אליעזר. ודחי רב שישא נמי הא דרמי, דלמא עד כאן לא אסור ר' יהושע
באפיית הפת ולא הוואיל חלה ממנה אלא משום דאית ביה פת אחת שאינה ראויה לא לו ולא לאחרים. מפני שהיא חלה
לכהן. אבל הכא לענין האופה מיום טוב לחול דאי מקליה ליה אורחים חזי להאכיל להו שרי ר' יהושע. אמרתה האי דרמי
קמי ר' יודיה רלא קבילא, אמר ליה ר' ירמיה אמאי לא קבילא, אמר ליה רואמי אבדלה, דתניא בברייתא אמר לו ר' יהושע
הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה, כי אופה דבר שאינו ראוי לו ושחק, ואי ס"ד בהוואיל פליגי נימא ליה אינו

מן המאמרים. על כרחיך הנכסים קאי וקאמר הביאו הנכסים עליו מן המאמרים ששתיירו מאתים צבור היין: **מכאן לערלה שצטלה נמאמרים.** דאי לאו בשאיסור מעורב זו קאי אמאי מנריך מאתים ובעלמא כספרייה. נפקא לן שפיר דערלה וכלאי הכרס כנילוינן צמאמרים והאי מכאן לאו דוקא אלא אף כאן אמה יכול לסמוך קצת: **איסור דבר אחר.** שבת: **הא אם הוא דאמרת.** בזללו הן הלוקין (מכות דף כא.): **חילוק מלאכות לשבת.** שאם עשה שמים בעלמא אחד או [אחת] צמתי העלמות חייב שמים: **ואין חילוק מלאכות ליום טוב.** שאם עשה שמי מלאכות צמוד אינו לוקה שמים והכא ציוס טוב קיימינן ומחייבת ליה משום י"ט תרתי משום מוקלה ומשום צבטל גיד ציוס טוב: **אמר רמי בר חמא** **הא דרבה ורב חסדא.** דאפליגו: **גבי יום טוב** אי שרינן להי משום הוואיל או לא: **מהלוקה רבי אליעזר** **ור' יהושע** **היא דרבי אליעזר סבר אמרינן הוואיל.** אע"ג דסופו להפריש אחת מיהן לחלה ונמנא שטרס דרבינן שאינו ראוי לאכילה אפי' הכי אמרינן הוואיל ואי בעי לא מפריש חלה לחלה אלל צלט מכל חלה וחדל ואיכא למימר בכל חלה חזיה ליה ומותר לאפותה: **ור' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל** כדי להמיר מלאכות יום טוב.

אמר רמי בר חמא **הא דרב חסדא** **ורבה מחלוקת דר"א** **ורבי יהושע** **היא דר"א** **סבר אמרינן הוואיל** **ורבי יהושע** **סבר לא אמרינן הוואיל** אמר רב פפא ודילמא עד כאן לא קאמר ר"א התם דאמרינן הוואיל אלא דבעידנא דקא עיילי לתנורא כל חדא וחדא חזיה ליה לדידיה אבל הכא דלאורחין הוא דחזי לדידיה לא חזי אימא הכי נמי דלא אמרינן הוואיל אמר רב שישא בריה דרב אידי ודילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דלא אמרינן הוואיל אלא דאיכא חדא דלא חזיה ליה לדידיה ולא לאורחין אבל הכא דחזי מיהת לאורחין אימא הכי נמי אמרינן הוואיל אמרוהו [רבנן] קמיה דרבי ירמיה ור' ירמיה קיבלה ר' זורא לא קיבלה א"ל רבי ירמיה לרבי זורא מילתא דקשיא לן ואתיא כמה שני במאי פליגי ר"א ור' יהושע השתא אמרוה משמיה דגברא רבה ולא ניקבלה אמר ליה היכי אקבלה דתנינא אמר ליה רבי יהושע לדבריה הרי הוא עובר משום: **ללא תעשה כל מלאכה ושתיק ליה** ואי אתא לימא ליה טעמא דירי משום הוואיל א"ל ולטיעמךך הא דתנינא בברייתא אמר לו ר"א לרברוך הרי הוא עובר משום כל יראה וכל ימצא ושתיק ליה ה"ג דלא אהדר ליה הא קא מהדר ליה במתני' דתנן לא זהו חמין שמוהורין עליו משום כל יראה וכל ימצא אלא שתיק ליה במתני' ומהדר ליה במתני' ר"א אמר ר' ירמיה אי הכי הא דתנינא בברייתא, אמר לו ר' אליעזר הרי הוא עובר משום לא יראה ולא ימצא, ואשתיק ר' יהושע בברייתא, הכי נמי אהדר ביה. והא אהדר ליה במתני', לא זהו חמין שמוהורין עליו בכל יראה וכל ימצא, אלא שתיק בברייתא ואהדר ליה במתני', ר' אליעזר נמי אמר אהדר ליה במתילתא אחתיה. ואע"ג דרסחבר טעמא דר' יהושע (א) ואמר אני אכריע כשאני אופה נמצאני עובר על הוא לברו יעשה לכם ועושה מעשה בידו, וכשאני מניחה ואינו אופה אותה נמצאני עובר ואינו עושה מעשה בידו. תניא אמר ר' הלכה כר' אליעזר דאמר לא תקרא לה שם עד שתאפה. ואע"ג דאין למדין הלכה ממשנה דהיא חמורה, מסכינן הוא דאמר רב יודיה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר שהרודה ונתון טל הסל מצרפן, וכלהו חזיה טעמא הוא, ור' יצחק אמר חילתה כבן בתירא דאמר מטיל לצונן, ואע"ג דפליגי ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' נתן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קבין, דרבינו קבין חטין פת טפי (נ"א: פת טפי) מרעבי ותלת קבי שעירי, וטריחא דהני טפי מהני. ור' נתן אמר בחטין שלשת קבין שרירין, כלומר חזקין הן ויש בהן שמוניות ועיטת, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, אבל שיעורם שאינו חזקין אלא חרושין ורזין כד שיען מתחמצת עיטתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קבין קבין. ומקשינן ואמרין ר' ישמעאל אמר קבין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והא תניא ארבעת קבין שרירין. ושנינן הא דאמר קבין חטין חטין מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחטין חסיכתא, רעים דקיים [נ"א: רעים] כדמתרגמין חסיכתא ובישחא. וכן בשעורים, השעורים היופת שלשת קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עיטות פת קבין חטין יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים. נמצא בין חטין יפות לחטין רעות שליש מיתות, ובשעורים רביעי, מכלל שהחטין הרעות כו'. אמר רב קא מלוגנא לפסחא וכו' חלה, והוה שיעורן אחד הוא, כי קא מלוגנא הוא חמשת רביעין ורעו. והן שיעורן הקמח להוציא מהן חלה.

אמר רמי בר חמא **הא דרב חסדא** **ורבה מחלוקת דר"א** **ורבי יהושע** **היא דר"א** **סבר אמרינן הוואיל** **ורבי יהושע** **סבר לא אמרינן הוואיל** אמר רב פפא ודילמא עד כאן לא קאמר ר"א התם דאמרינן הוואיל אלא דבעידנא דקא עיילי לתנורא כל חדא וחדא חזיה ליה לדידיה אבל הכא דלאורחין הוא דחזי לדידיה לא חזי אימא הכי נמי דלא אמרינן הוואיל אמר רב שישא בריה דרב אידי ודילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דלא אמרינן הוואיל אלא דאיכא חדא דלא חזיה ליה לדידיה ולא לאורחין אבל הכא דחזי מיהת לאורחין אימא הכי נמי אמרינן הוואיל אמרוהו [רבנן] קמיה דרבי ירמיה ור' ירמיה קיבלה ר' זורא לא קיבלה א"ל רבי ירמיה לרבי זורא מילתא דקשיא לן ואתיא כמה שני במאי פליגי ר"א ור' יהושע השתא אמרוה משמיה דגברא רבה ולא ניקבלה אמר ליה היכי אקבלה דתנינא אמר ליה רבי יהושע לדבריה הרי הוא עובר משום: **ללא תעשה כל מלאכה ושתיק ליה** ואי אתא לימא ליה טעמא דירי משום הוואיל א"ל ולטיעמךך הא דתנינא בברייתא אמר לו ר"א לרברוך הרי הוא עובר משום כל יראה וכל ימצא ושתיק ליה ה"ג דלא אהדר ליה הא קא מהדר ליה במתני' דתנן לא זהו חמין שמוהורין עליו משום כל יראה וכל ימצא אלא שתיק ליה במתני' ומהדר ליה במתני' ר"א אמר ר' ירמיה אי הכי הא דתנינא בברייתא, אמר לו ר' אליעזר הרי הוא עובר משום לא יראה ולא ימצא, ואשתיק ר' יהושע בברייתא, הכי נמי אהדר ביה. והא אהדר ליה במתני', לא זהו חמין שמוהורין עליו בכל יראה וכל ימצא, אלא שתיק בברייתא ואהדר ליה במתני', ר' אליעזר נמי אמר אהדר ליה במתילתא אחתיה. ואע"ג דרסחבר טעמא דר' יהושע (א) ואמר אני אכריע כשאני אופה נמצאני עובר על הוא לברו יעשה לכם ועושה מעשה בידו, וכשאני מניחה ואינו אופה אותה נמצאני עובר ואינו עושה מעשה בידו. תניא אמר ר' הלכה כר' אליעזר דאמר לא תקרא לה שם עד שתאפה. ואע"ג דאין למדין הלכה ממשנה דהיא חמורה, מסכינן הוא דאמר רב יודיה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר שהרודה ונתון טל הסל מצרפן, וכלהו חזיה טעמא הוא, ור' יצחק אמר חילתה כבן בתירא דאמר מטיל לצונן, ואע"ג דפליגי ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' נתן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קבין, דרבינו קבין חטין פת טפי (נ"א: פת טפי) מרעבי ותלת קבי שעירי, וטריחא דהני טפי מהני. ור' נתן אמר בחטין שלשת קבין שרירין, כלומר חזקין הן ויש בהן שמוניות ועיטת, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, אבל שיעורם שאינו חזקין אלא חרושין ורזין כד שיען מתחמצת עיטתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קבין קבין. ומקשינן ואמרין ר' ישמעאל אמר קבין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והא תניא ארבעת קבין שרירין. ושנינן הא דאמר קבין חטין חטין מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחטין חסיכתא, רעים דקיים [נ"א: רעים] כדמתרגמין חסיכתא ובישחא. וכן בשעורים, השעורים היופת שלשת קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עיטות פת קבין חטין יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים. נמצא בין חטין יפות לחטין רעות שליש מיתות, ובשעורים רביעי, מכלל שהחטין הרעות כו'. אמר רב קא מלוגנא לפסחא וכו' חלה, והוה שיעורן אחד הוא, כי קא מלוגנא הוא חמשת רביעין ורעו. והן שיעורן הקמח להוציא מהן חלה.

ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' נתן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קבין, דרבינו קבין חטין פת טפי (נ"א: פת טפי) מרעבי ותלת קבי שעירי, וטריחא דהני טפי מהני. ור' נתן אמר בחטין שלשת קבין שרירין, כלומר חזקין הן ויש בהן שמוניות ועיטת, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, אבל שיעורם שאינו חזקין אלא חרושין ורזין כד שיען מתחמצת עיטתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קבין קבין. ומקשינן ואמרין ר' ישמעאל אמר קבין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והא תניא ארבעת קבין שרירין. ושנינן הא דאמר קבין חטין חטין מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחטין חסיכתא, רעים דקיים [נ"א: רעים] כדמתרגמין חסיכתא ובישחא. וכן בשעורים, השעורים היופת שלשת קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עיטות פת קבין חטין יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים. נמצא בין חטין יפות לחטין רעות שליש מיתות, ובשעורים רביעי, מכלל שהחטין הרעות כו'. אמר רב קא מלוגנא לפסחא וכו' חלה, והוה שיעורן אחד הוא, כי קא מלוגנא הוא חמשת רביעין ורעו. והן שיעורן הקמח להוציא מהן חלה.

(א) נראה דיש עתות סופר דכדכיו וכלי טעמא דר"י ואי אכריע דכשאני אופה מלאכות עובר על כל מלאכה לא יעשה בהם דמכיו כו'.